Vlaanderen
is erfgoed

Onderzoeksrapport

Zoersel – Oostmallebaan 10

Eindverslag van een toevalsvondst

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

COLOFON

TITEL
Zoersel – Oostmallebaan 10
Eindverslag van een toevalsvondst

REEKS
Onderzoeksrapporten agentschap Onroerend Erfgoed nr. 350

AUTEUR
Natasja Reyns

JAAR VAN UITGAVE
2025

Een uitgave van agentschap Onroerend Erfgoed, Wetenschappelijke instelling van de Vlaamse Overheid, Beleidsdomein Omgeving
Published by the Flanders Heritage Agency, Scientific Institution of the Flemish Government, policy area Environment

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER
Peter De Wilde

OMSLAGILLUSTRATIE
Zicht op de opgraving vanuit het westen.
Copyright Onroerend Erfgoed, foto: foto Natasja Reyns

agentschap Onroerend Erfgoed
Koning Albert II-laan 15 bus 236
1210 Brussel
T +32 2 553 16 50
info@onroerenderfgoed.be
www.onroerenderfgoed.be

Dit werk is beschikbaar onder de Modellicentie Gratis Hergebruik v1.0.
This work is licensed under the Free Open Data Licence v.1.0.

Dit werk is beschikbaar onder een Creative Commons Naamsvermelding 4.0 Internationaal-licentie. Bezoek http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/ om een kopie te zien van de licentie.
This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License. To view a copy of this license, visit http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/.

https://doi.org/10.55465/EUOM3059
ISSN 1371-4678
D/2025/3241/060

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

ZOERSEL – OOSTMALLEBAAN 10

Eindverslag van een toevalsvondst

NATASJA REYNS

Vlaanderen
is erfgoed

INHOUD

1 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN HET PROJECT 5
2 INLEIDING 6
3 BESCHRIJVING VAN HET UITGEVOERDE ONDERZOEK 8
3.1 DE ONDERZOEKSOPDRACHT 8
3.1.1 ALGEMENE BEPALINGEN 8
3.1.2 DE VRAAGSTELLING MET BETREKKING TOT HET ONDERZOCHTE GEBIED 8
3.1.3 RANDVOORWAARDEN 8
3.2 WERKWIJZE EN OPGRAVINGSSTRATEGIE 9
4 BESCHRIJVING VAN DE RESULTATEN OP BASIS VAN HET VELDWERK 11
4.1 ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS 11
4.2 BESCHRIJVING OP BASIS VAN HET SPOREN- EN VONDSTENBESTAND 12
4.2.1 TERREIN 12
4.2.2 BODEM 14
4.2.3 SPOREN EN STRUCTUREN 22
4.2.4 VONDSTEN EN STALEN 30
5 ASSESSMENT VAN HET ONDERZOCHTE GEBIED 31
6 BEWARING VAN HET ARCHEOLOGISCH ENSEMBLE 33
7 SAMENVATTING 33
8 BIBLIOGRAFIE 34
8.1 LITERATUUR 34
8.2 WEBSITES 34
9 BIJLAGEN 35
9.1 PLANNENLIJST 35
9.2 FOTOLIJST 35
9.3 TEKENINGENLIJST 35
9.4 DAGRAPPORTEN 36
9.5 VONDSTENLIJST 37
9.6 SPORENLIJST 37

1 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN HET PROJECT

Zoersel – Oostmallebaan 10

Projectcode	2024F280
Naam en erkenningsnummer erkende archeoloog	Agentschap Onroerend Erfgoed (OE) OE/ERK/Archeoloog/2015/00001
Veldwerkleider	Natasja Reyns
Locatiegegevens van het onderzochte gebied	
Provincie	Antwerpen
Gemeente	Zoersel
(Deelgemeente)	Zoersel
Referentieadres	Oostmallebaan 10
Toponiem	Oostmallebaan 10
Kadastrale informatie	Kadaster Zoersel, afdeling 1 sectie A nr. 493H
Toevalsvondst	
Datum vondst	14 juni 2024
Datum melding	14 juni 2024 (ID 1171)
Dossiernummer	ID 125570
Begin- en einddatum veldwerk	27/06/2024-28/06/2024
Begin- en einddatum verwerking en rapportage	01/07/2024-30/12/2024
Oppervlakte van het onderzoeksgebied	645 m²

Terreinwerk	Marijn Van Gils (agentschap Onroerend Erfgoed), Natasja Reyns (All-Archeo), Jef Kennis (All-Archeo), Henri Verbeeck (vrijwilliger en lid van de heemkundige kring Zoersel)
Opmetingen en aanmaak kaartmateriaal	Natasja Reyns (All-Archeo), Jef Kennis (All-Archeo)
Tekenwerk en plannen	Natasja Reyns (All-Archeo), Jef Kennis (All-Archeo)
Fotografie terrein en vondsten	Natasja Reyns (All-Archeo), Jef Kennis (All-Archeo)
Rapportage	Natasja Reyns (All-Archeo)

2 INLEIDING

Op het perceel Zoersel, Oostmallebaan 10 plande de bouwheer de oprichting van een meergezinswoning met bijhorende omgevingsaanleg. Aangezien het perceel waar de aanvraag van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen betrekking op heeft een oppervlakte heeft van 1581 m², was het niet noodzakelijk om een archeologienota bij de vergunningsaanvraag te voegen.

Een archeologienota dient pas opgemaakt te worden naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,[1] zoals bepaald in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt ook niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.

Het perceel grenst echter aan een terrein dat in het verleden werd opgegraven (zie 4.1 archeologische voorkennis), waardoor het een hoge archeologische verwachting vertoonde. De bouwheer, het agentschap Onroerend Erfgoed en de heemkundige kring Zoersel waren hiervan op de hoogte voor de werken.

Bij graafwerken op het terrein nam Henri Verbeeck (heemkundige kring Zoersel) op 14 juni 2024 relevante archeologische sporen waar. De bouwheer meldde dit meteen als toevalsvondst bij het agentschap Onroerend Erfgoed. Bij een terreinevaluatie door het agentschap Onroerend Erfgoed op 17 juni werd de aanwezigheid van archeologische sporen bevestigd en werd besloten om de zone die voor de ontwikkeling zal worden uitgegraven verder te onderzoeken door middel van een opgraving.

De uitvoering van het terreinonderzoek, het opstellen van een archeologierapport, de opmaak van het eindverslag en de deponering van het onderzoeksarchief werd door het agentschap Onroerend Erfgoed toegewezen aan All-Archeo bv. De dossierverantwoordelijke vanuit het agentschap is Marijn Van Gils.

[1] https://geo.onroerenderfgoed.be

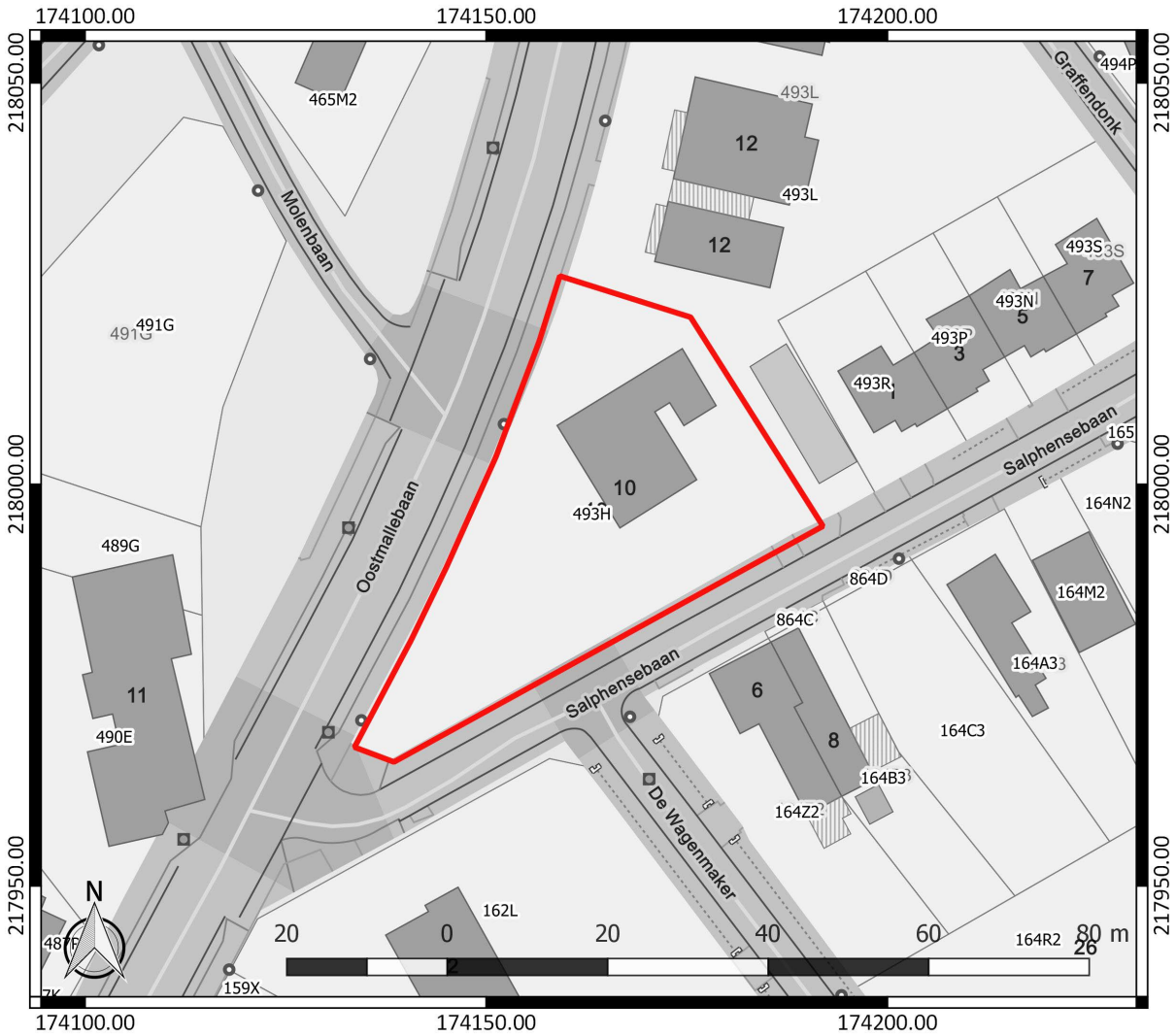

Figuur 1 Kaart met kadastrale perceelnummers, perceelgrenzen en afbakening van het onderzochte gebied (onderkaart: www.geopunt.be).

3 BESCHRIJVING VAN HET UITGEVOERDE ONDERZOEK

3.1 DE ONDERZOEKSOPDRACHT

3.1.1 Algemene bepalingen

Zoals voorgeschreven in de Code van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 4.0) beschrijft dit eindverslag het geheel van het uitgevoerde onderzoek en biedt het zowel inzicht in de uitvoeringswijze en de resultaten ervan als in het wetenschappelijke potentieel en de betekenis van de archeologische site.

3.1.2 De vraagstelling met betrekking tot het onderzochte gebied

Bij toevalsvondsten is een voorafgaande vraagstelling meestal niet aan de orde, maar beperkt deze zich tot inzicht verkrijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen en vondsten, hun datering en indien van toepassing hun relatie en fasering, alsook het ex situ bewaren van de vondsten die dreigen vernietigd te worden.

Hier was het aanpalende terrein echter in het verleden opgegraven. De resultaten daarvan boden een specifiekere verwachting voor het huidige onderzoeksterrein, waardoor toch enkele specifiekere onderzoeksvragen konden gesteld worden:

- Wat is de aard, omvang en conservatie van de aangetroffen archeologische resten?
- Hoe is de opbouw van de chronologie en de ruimtelijke inrichting van de aanwezige archeologische resten?
- Wat is de omvang en de onderlinge samenhang (structuren + type) van de aangetroffen sporen? Kan een fasering onderscheiden worden?
- Zijn er funeraire resten aanwezig op de vindplaats en wat is de aard ervan?
- Hoe zag het landschap er uit tijdens de archeologische periodes die vertegenwoordigd zijn op de site (inclusief bodemopbouw) en hoe varieerde deze tussen deze periodes en in de voorgaande en navolgende periodes? Wat was de menselijke invloed op het landschap?
- Zijn er landschappelijke elementen in of in de omgeving van het onderzoeksgebied die een invloed gehad hebben op de locatiekeuze van de vindplaats in het algemeen en de verschillende elementen ervan?
- Is er materiële cultuur aanwezig die inzicht biedt in het functionele gebruik van de site?
- Wat zeggen de aangetroffen vondsten over de welstand, levenswijze, sociale, economische en culturele achtergrond van de gebruikers van deze materiële cultuur?
- Levert het organische en anorganische vondstmateriaal nieuwe inzichten inzake ontstaans- en gebruiksgeschiedenis van de site?
- Hoe kaderen de resultaten van dit onderzoek binnen de bestaande archeologische kennis van de regio?

3.1.3 Randvoorwaarden

De randvoorwaarden noodzakelijk voor het onderzoek van een toevalsvondst worden beschreven in artikel 5.1.4. van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013:

‘*De zakelijkrechthouder, de gebruiker en de vinder moeten tot de tiende dag na de aangifte de archeologische artefacten en hun vindplaats in onveranderde toestand bewaren, de archeologische artefacten en hun context tegen beschadiging of vernieling beschermen, de archeologische artefacten en hun context toegankelijk maken voor onderzoek door het agentschap’.*

‘In functie van het onderzoek […] kan het agentschap de termijn van tien dagen inkorten of verlengen'.

Voor dit project werd de termijn verlengd tot 30 dagen. Het terreinwerk kon echter meteen na het einde van het terreinonderzoek op 28 juni worden vrijgegeven, 14 dagen na de melding.

3.2 WERKWIJZE EN OPGRAVINGSSTRATEGIE

Naam en voornaam van alle actoren die betrokken waren bij het veldwerk met vermelding van hun rol: Marijn Van Gils (erfgoedonderzoeker archeologie, agentschap Onroerend Erfgoed), Natasja Reyns (veldwerkleider All-Archeo), Jef Kennis (assistent-archeoloog All-Archeo) en Henri Verbeeck (vrijwilliger en lid van de heemkundige kring Zoersel).

De uitvoering van dit onderzoek, de registratie en opgraving, vond plaats volgens de bepalingen van het Onroerenderfgoeddecreet (2013) zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 4.0).

Het betreft een site zonder complexe verticale stratigrafie, die werd onderzocht aan de hand van een vlakdekkende opgraving. De bovengrond van de opgravingsvlakken werd verwijderd tot op het archeologisch leesbare niveau, bepaald door de leidinggevende archeoloog. Het onderzoeksterrein werd opgedeeld in vier werkputten. Alle sporen, werkputten en een aantal representatieve profielen werden fotografisch vastgelegd. Vervolgens werden alle vlakken, profielen, sporen en aanlegvondsten topografisch ingemeten en werden de sporen en profielen beschreven, waarna de sporen werden gecoupeerd, ingetekend en gefotografeerd. Zowel het maaiveld, het archeologisch niveau als de aardehopen werden onderzocht met een metaaldetector. Een positief signaal werd enkel opgevangen ter hoogte van de verstoringen gerelateerd aan de voormalige woning op het terrein.

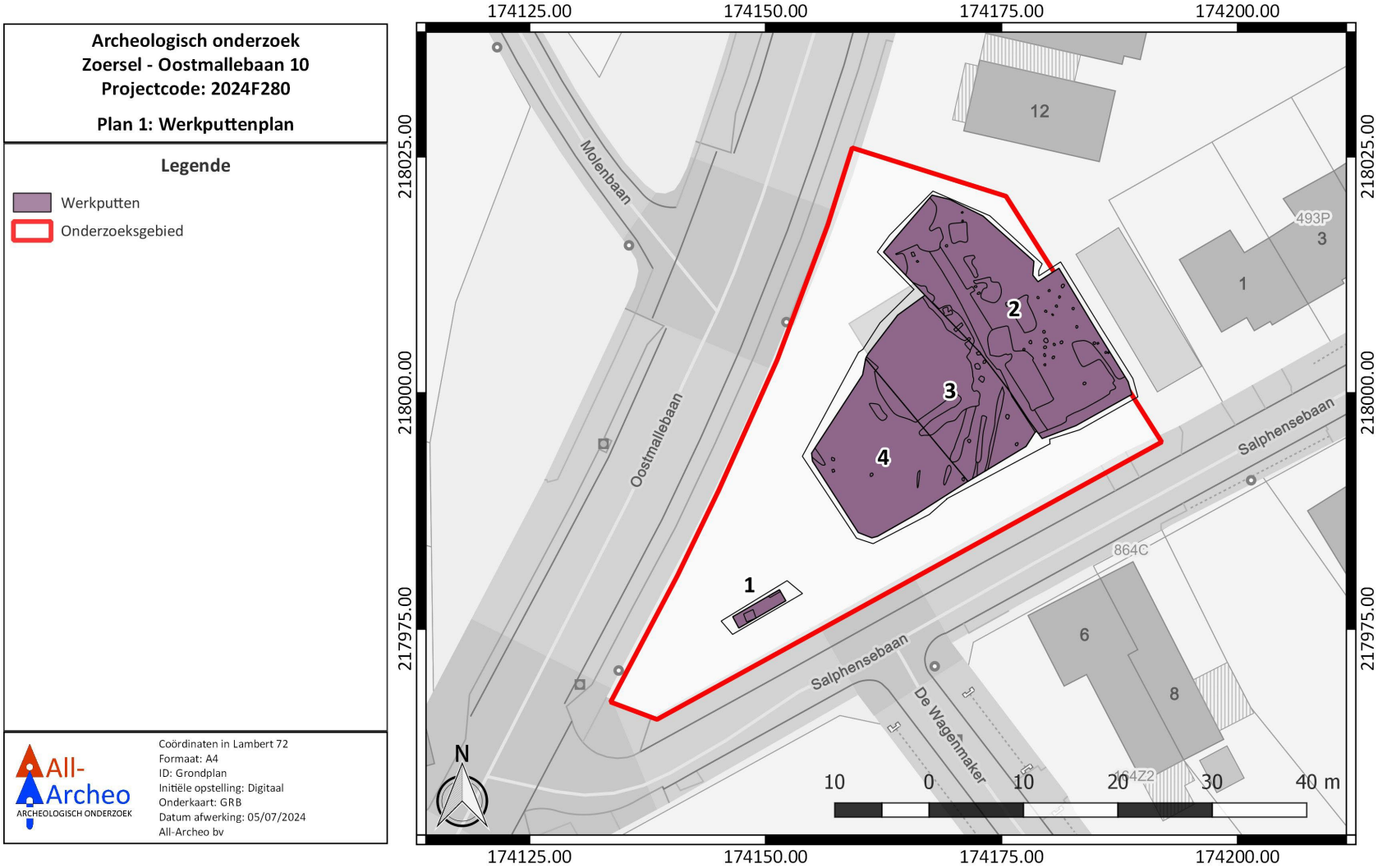

Figuur 2 Plan met de contouren van de aangelegde werkputten, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be).

4 BESCHRIJVING VAN DE RESULTATEN OP BASIS VAN HET VELDWERK

4.1 ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

Het terrein grenst aan een terrein dat in het verleden al opgegraven werd. Op basis van de resultaten van de aangrenzende opgraving was er voorafgaand aan de start van het veldwerk al een zekere verwachting naar de aard en de datering van de mogelijk aanwezige sporen. Op het aangrenzende terrein werden resten aangetroffen uit de metaaltijden, de middeleeuwen, de nieuwe tijd en de nieuwste tijd. De resten uit de metaaltijden zijn te interpreteren als de resten van een grafveld uit de midden-bronstijd tot de midden-ijzertijd. Enkele greppels dateren uit de volle middeleeuwen.[2] Gelijkaardige resten werden daarom ook binnen het onderzoeksgebied verwacht.

Figuur 3 Opgravingsplan aangrenzend terrein met donkergroen: metaaltijden, groen: ijzertijd, magenta: middeleeuwen, rood: nieuwe en nieuwste tijd, lichtgrijs: onbepaalde datering (Bruggeman & Reyns 2013, 19, fig. 15). Het huidige onderzoeksterrein bevindt zich net ten zuidwesten hiervan (zie ook fig. 21).

[2] Bruggeman & Reyns 2013, 19-89

4.2 BESCHRIJVING OP BASIS VAN HET SPOREN- EN VONDSTENBESTAND

4.2.1 Terrein

Het aangelegde vlak bevond zich op een diepte die varieerde van 70 tot 85 cm onder het maaiveld of op een hoogte van 17,80 m tot 18,32 m TAW. Het vlak helt licht af in zuidwestelijke richting.

Figuur 4 Overzichtsfoto werkput 1.

Figuur 5 Overzichtsfoto werkput 2.

Figuur 6: Overzichtsfoto werkput 3.

Figuur 7 Overzichtsfoto werkput 4.

4.2.2 Bodem

De site kent geen complexe verticale stratigrafie. Er werden twee bodemprofielen geregistreerd. Op het terrein is een droge zandbodem aanwezig. De aangelegde profielen vertonen min of meer een gelijkaardige bodemopbouw, met slechts kleine onderlinge verschillen.

De bodemopbouw bestaat uit twee opeenvolgende donkere bruingrijze beploegde akkerlagen (Aap-horizont) van ca. 40 cm dik, gevolgd door een geroerde overgangslaag (A/C-horizont) van ca. 10 cm dik. Hieronder vangt de C-horizont aan. De C-horizont vertoont gleyverschijnselen (Cg-horizont). Plaatselijk zijn op het terrein ook nog restanten van een podzolbodem te herkennen. De podzol is vooral bewaard gebleven ter hoogte van de oudste sporen op het terrein, waarvan de vulling eveneens gepodzoliseerd is. De restanten van een podzolbodem op het terrein omvatten een lichtgrijze E-horizont en een roestbruine Bs-horizont. We leren er uit dat in eerste instantie een podzolbodem gevormd is op het terrein. Nadien is er een plaggendek opgebracht en zijn de restanten van een podzolbodem door landbewerking grotendeels opgenomen in het bovenliggende plaggendek.

Figuur 8 Profiel 1 AB in werkput 1.

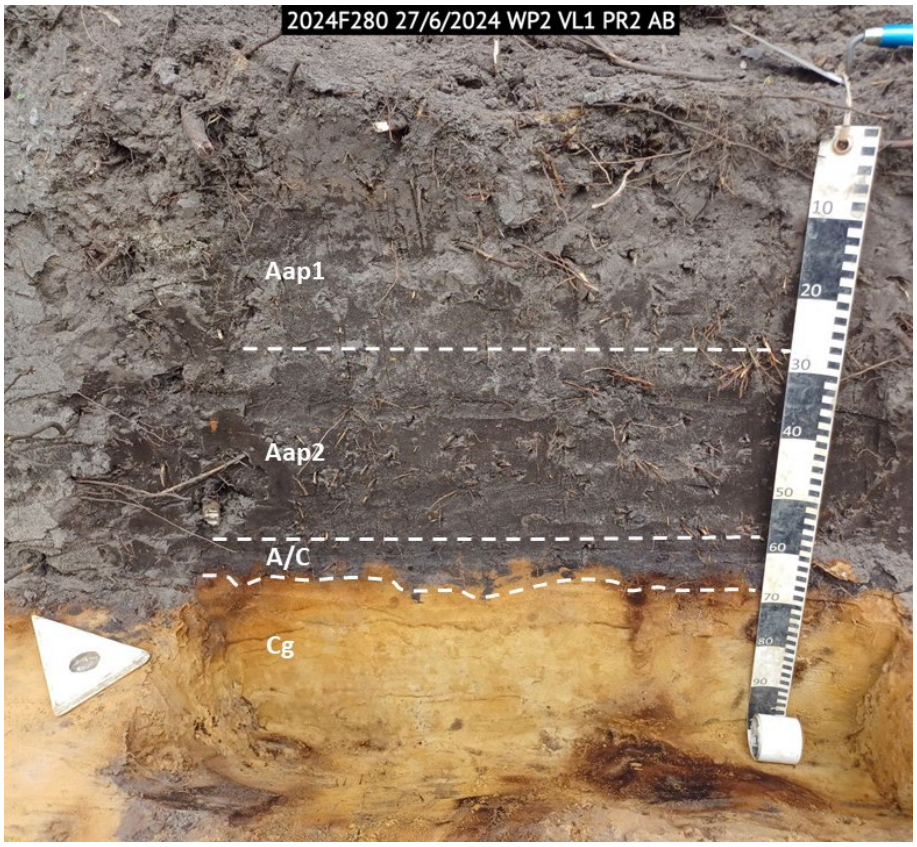

Figuur 9 Profiel 2 AB in werkput 2.

Figuur 10 Coupe op S42 met resten van een podzolbodem.

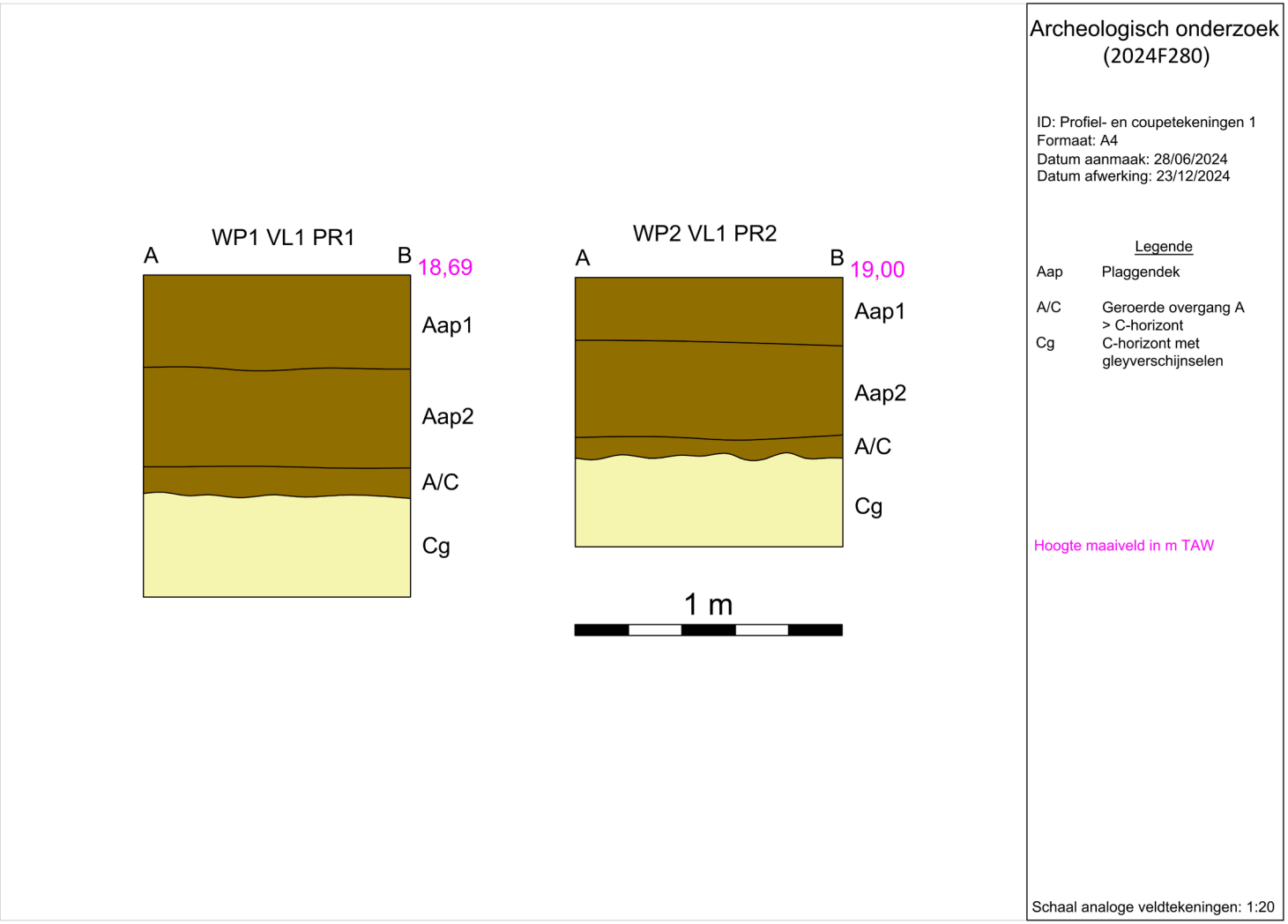

Figuur 11: Profieltekeningen.

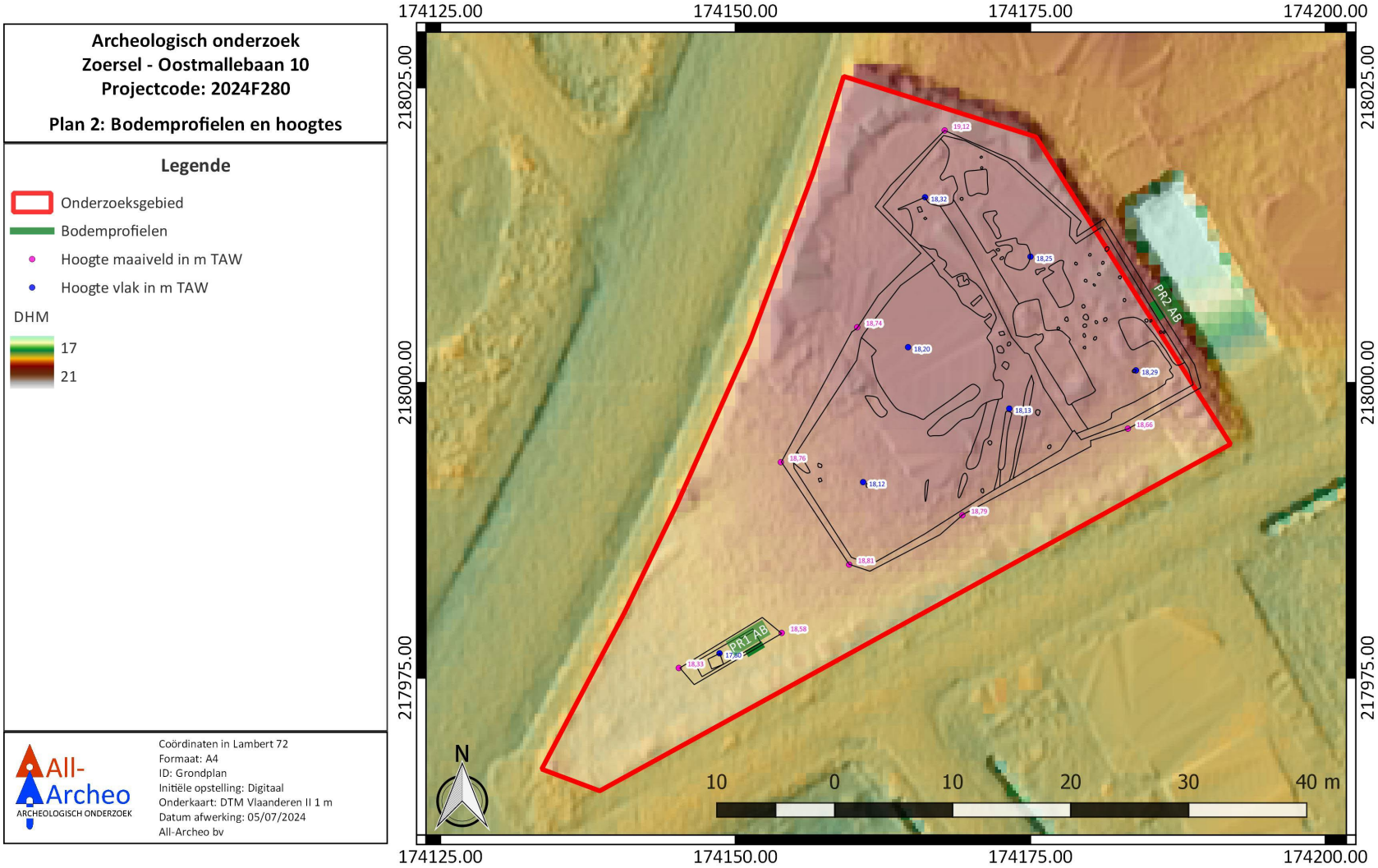

Figuur 12 Bodemprofielen en hoogtes, weergegeven op het DTM Vlaanderen II 1 m (agentschap Digitaal Vlaanderen).

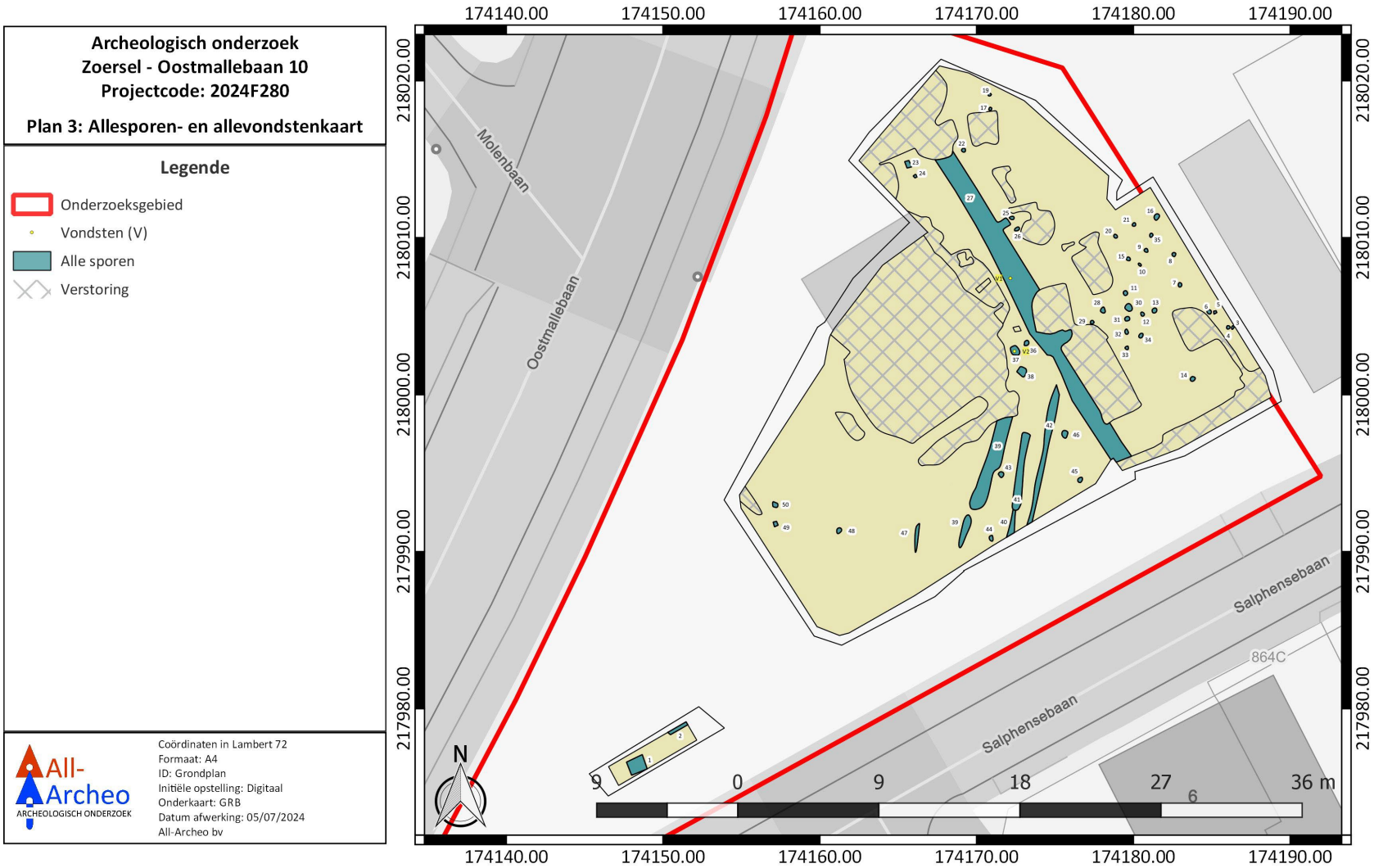

Figuur 13 Allesporen- en allevondstenkaart, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be).

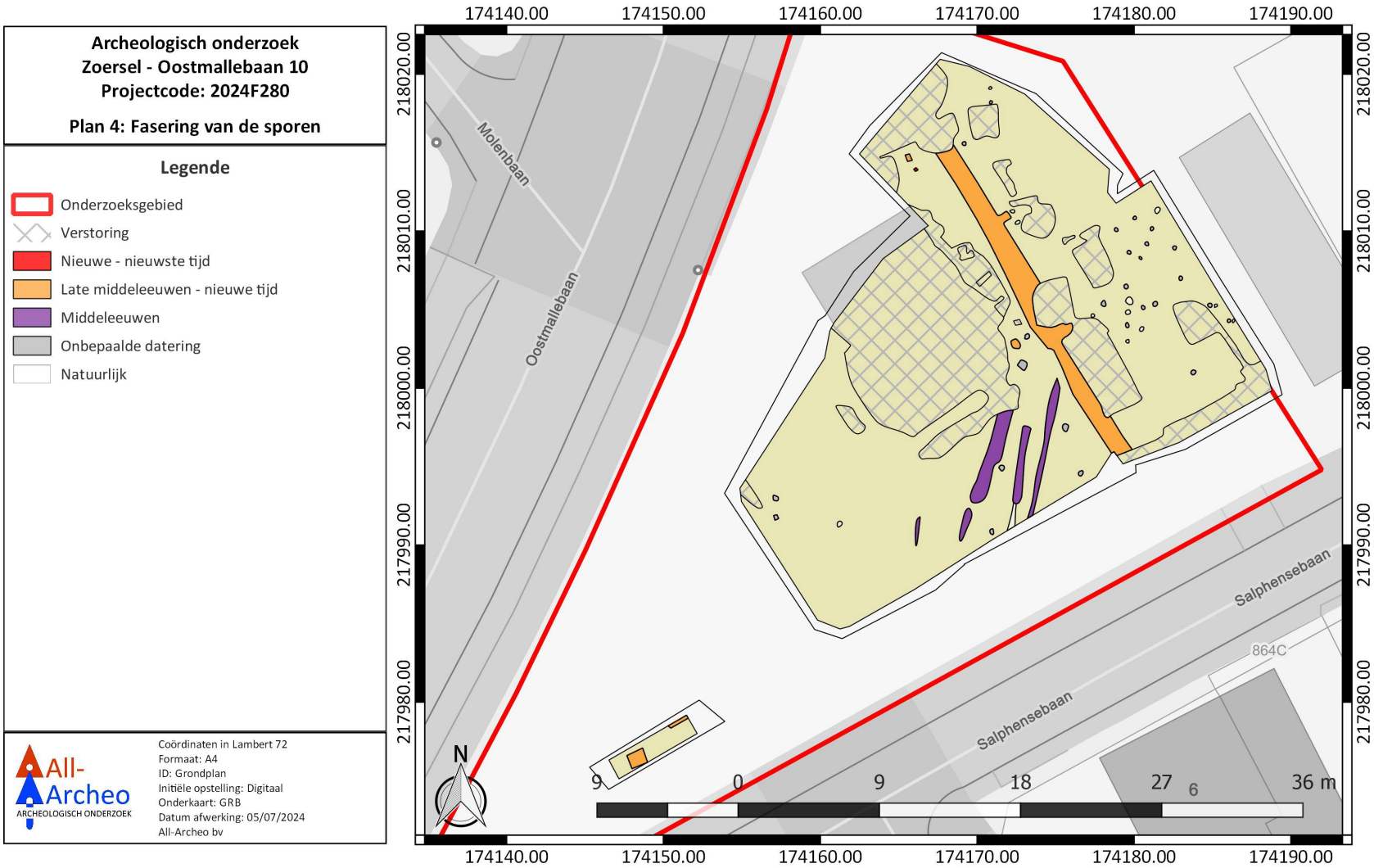

Figuur 14 Fasering van de sporen, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be).

Figuur 15: Detail fasering van de sporen, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be).

4.2.3 Sporen en structuren

Er werd een waardevolle archeologische vindplaats vastgesteld. In totaal werden 50 sporen geregistreerd, waarvan uiteindelijk 15 sporen natuurlijk van aard bleken nadat ze gecoupeerd waren. De antropogene sporen en spoorcombinaties omvatten paalsporen, kuilen, greppels, een gracht, een ploegspoor en verstoringen.

4.2.3.1 Sporen uit de metaaltijden

Verschillende sterk gepodzoliseerde paalsporen dateren we in de metaaltijden, naar analogie met de toewijzing van gelijkaardige sporen aan de metaaltijden bij de opgraving op het aangrenzende terrein. Daar zijn destijds vondsten in aangetroffen, die deze datering ondersteunen. De nu aangetroffen paalsporen leverden helaas geen vondstmateriaal op. Door de sterke podzolisering van de sporen was het ook moeilijk te bepalen of de sporen antropogeen of natuurlijk van aard zijn. De sporen met een duidelijke aflijning worden als paalspoor geïnterpreteerd.

In de sterk gepodzoliseerde sporen die we interpreteren als paalsporen zijn twee structuren te herkennen. Het gaat om twee vierpalige structuren die mogelijk te interpreteren zijn als spiekers of als dodenhuisjes, naar analogie met structuren die eerder al op het aangrenzende terrein aangetroffen zijn.

Een eerste vierpalige structuur omvat sporen S9, S15, S20 en S21. Ze meet 1,42 bij 1,84 m en heeft een noordnoordwest-zuidzuidoost oriëntatie. De sporen zijn U-vormig in de coupe en bleven bewaard tot op een diepte tussen 15 en 29 cm onder het aangelegde vlak.

Figuur 16 Vierpalige structuur S9, S15, S20 en S21 aan het vlak.

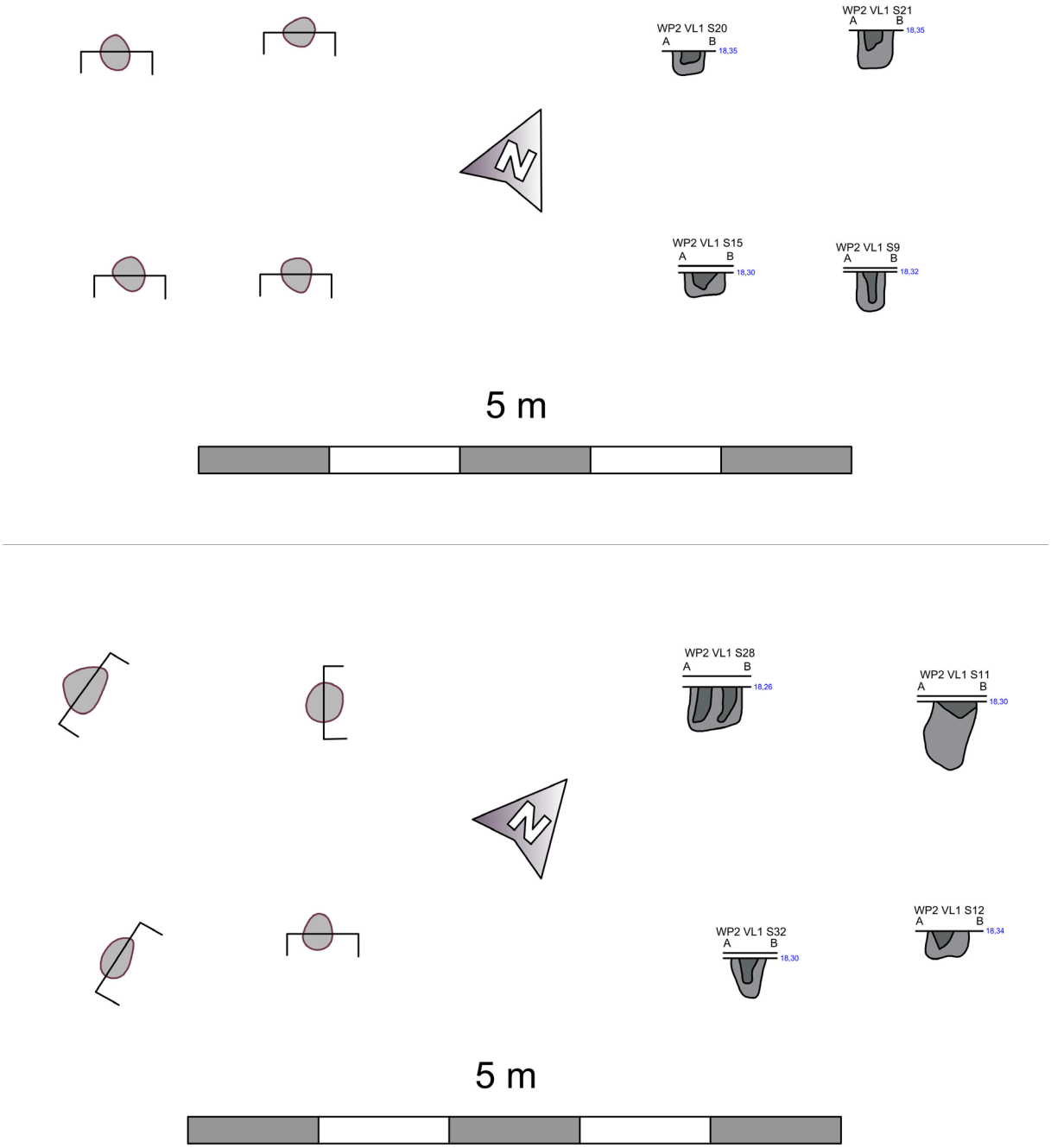

Figuur 17: Grondplannen en coupetekeningen van de aangetroffen structuren.

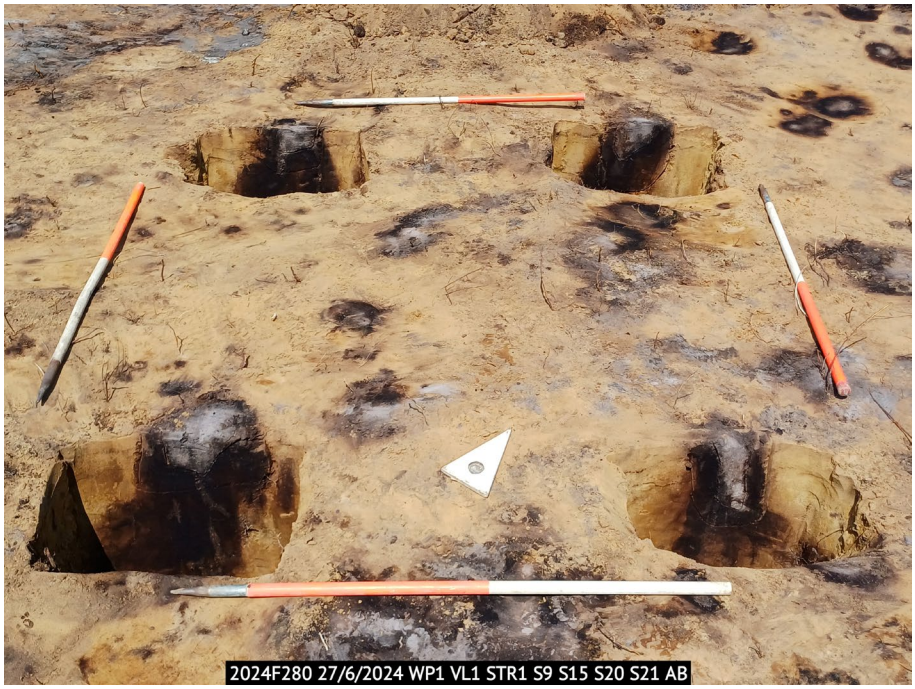

Figuur 18 Vierpalige structuur S9, S15, S20 en S21 in coupe.

Figuur 19 Coupe op S9.

De tweede vierpalige structuur bestaat uit sporen S11, S12, S28 en S32. Ze meet 1,57 bij 1,75 m en heeft een noordwest-zuidoost oriëntatie. De sporen zijn opnieuw eerder U-vormig in de coupe en bleven bewaard tot op een diepte tussen 19 en 51 cm onder het aangelegde vlak.

Figuur 20 Coupe op S28.

Figuur 21 Coupe op S50.

Naar het zuidwesten van het terrein toe neemt de concentratie aan sporen duidelijk af, al komen er verspreid nog relevante sporen voor, zoals S50. In de ligging van de overige sporen die we toeschrijven aan de metaaltijden kunnen we geen bijkomende structuren meer herkennen.

4.2.3.2 Sporen uit de middeleeuwen tot de nieuwe tijd

Greppels S39, S41, S42 en ploegspoor S47 hebben een noordnoordoost-zuidzuidwest oriëntatie en liggen parallel aan elkaar. Ze hebben een donkere grijsbruine gevlekte vulling en een duidelijke aflijning. De sporen leverden geen vondsten op, maar blijken wel in het verlegde te liggen van enkele greppels die op de aangrenzende opgraving al aangetroffen werden en die daar in de volle middeleeuwen gedateerd werden. De aangetroffen resten zijn nog slechts flarden van de oorspronkelijke greppels. Daaruit blijkt dat de bewaring van de sporen binnen het onderzoeksgebied minder goed is dan op het terrein ten noordoosten dat in het verleden opgegraven is.

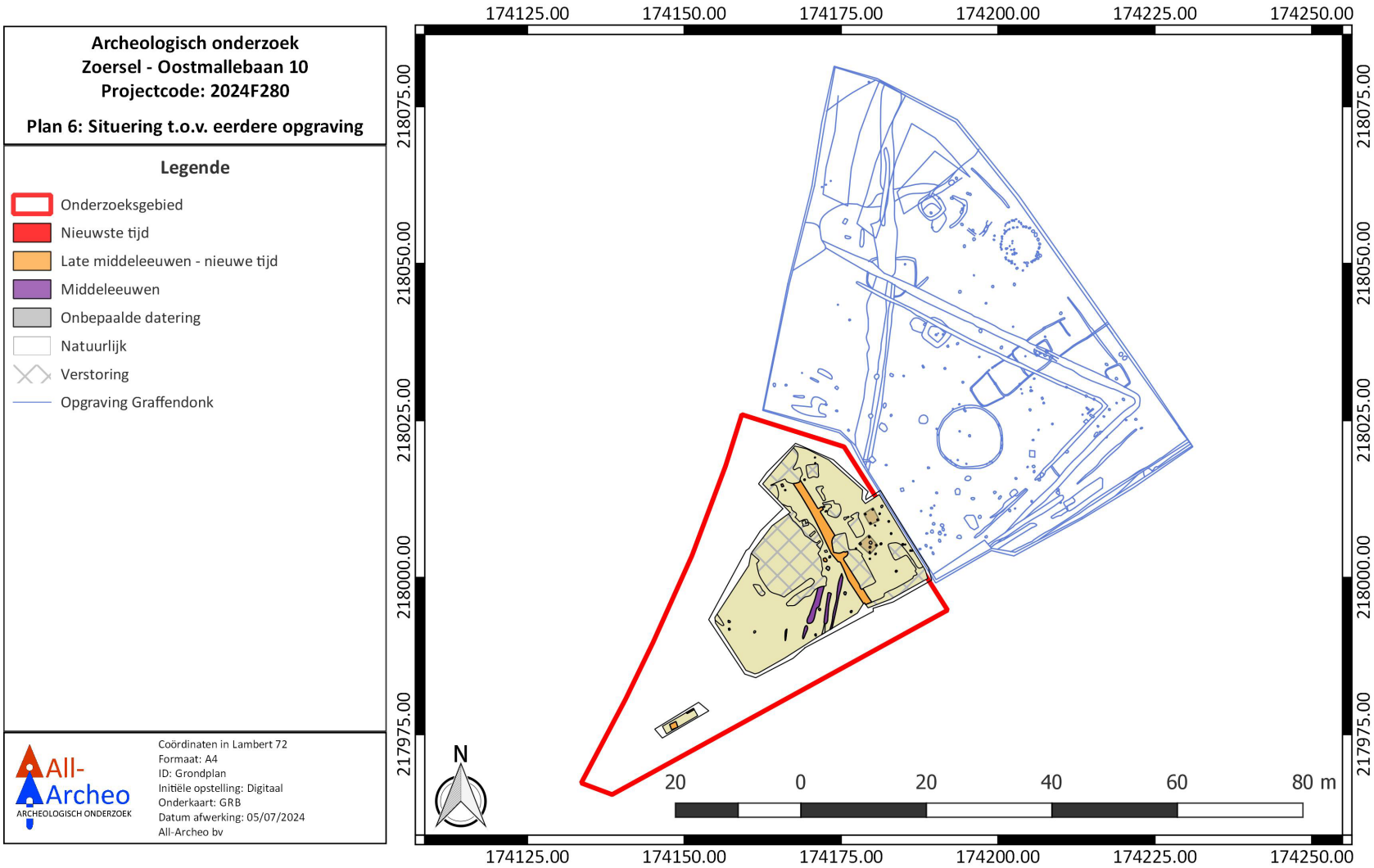

Figuur 22 Situering van de opgraving ten opzichte van de eerder uitgevoerde opgraving ten noordoosten, aan Graffendonk.

Figuur 23 Sporen S39 S40 S41 en S42.

Figuur 24 Coupe op S39.

Een gracht, S27, heeft een afwijkende noordnoordwest-zuidzuidoost oriëntatie. Het heeft een donkere grijsbruine gevlekte vulling en een gemiddelde breedte van ca. 1,50 m. De gracht bevatte een fragment baksteen, wat wijst op een datering in de late middeleeuwen tot de nieuwe tijd.

Figuur 25 Coupe op S27.

Kuil S37 ligt op korte afstand tot gracht S27 en heeft een gelijkaardige vulling. Dit spoor leverde een wandfragment steengoed en een wandfragment rood aardewerk op. Op basis daarvan dateren we het spoor in de late middeleeuwen tot de nieuwe tijd.

Figuur 26 Coupe op S37.

In het uiterste zuidwesten van het terrein werden ook nog twee kuilen geregistreerd, die we op basis van hun gelijkaardige vulling als S27 en S37 in de late middeleeuwen tot de nieuwe tijd dateren. Het gaat om S1 en S2 die in werkput 1 vastgesteld zijn. Mogelijk gaat het om winningskuilen. In deze werkput kwamen geen andere sporen aan het licht. Het geeft aan dat we de begrenzing van de vindplaats uit de metaaltijden naar het zuidwesten toe vastgesteld hebben.

Figuur 27 Kuil S1.

4.2.3.3 Sporen uit de nieuwste tijd

Tot slot zijn ook verschillende sporen aangetroffen die in de nieuwste tijd te dateren zijn. Het gaat om verstoringen die we in verband brengen met de voormalige woning op het terrein. Ze bevatten inclusies zoals baksteen, beton en plastic.

Een deel van de woning was onderkelderd. De kelder heeft een verstoring tot 1,30 m onder het aangelegde vlak veroorzaakt, waardoor duidelijk is dat hier geen relevante resten meer te verwachten zijn. Ook ter hoogte van een voormalig zwembad en de nutsvoorzieningen van de woning zijn plaatselijk verstoringen van het bodemarchief geregistreerd.

Figuur 28 Zicht op de verstoring door de voormalige kelder.

Figuur 29 Coupe op verstoring door de kelder.

4.2.4 Vondsten en stalen

Het onderzoek leverde een eerder beperkte hoeveelheid vondsten op. In gracht S27 werd een fragment baksteen gevonden en in kuil S37 troffen we een fragment steengoed en een fragment rood aardewerk aan. Op basis van de vondsten dateren we de sporen waarin de vondsten aangetroffen zijn, in de late middeleeuwen tot de nieuwe tijd.

Figuur 30 Ingezamelde vondsten.

Tijdens het onderzoek werden geen stalen ingezameld. Er bleken geen contexten aanwezig die in aanmerking komen voor een reconstructie van het landschap in het verleden. Daarom werden geen pollenprofielen ingezameld. Verder werd evenmin houtskool gezien, waardoor geen stalen voor ^{14}C-datering ingezameld konden worden.

5 ASSESSMENT VAN HET ONDERZOCHTE GEBIED

Na uitvoering van de voorgaande stappen kunnen de onderzoeksvragen beantwoord worden.

- Wat is de aard, omvang en conservatie van de aangetroffen archeologische resten?
    - De aangetroffen resten omvatten paalsporen, kuilen, greppels en verstoringen. De meeste sporen werden in het oosten van het terrein aangetroffen.
    - De aanwezige paalsporen blijken bewaard tot 15 à 51 cm onder het aangelegde vlak. Daaruit blijkt een goede bewaring. Uit de aanwezige greppels kunnen we echter afleiden dat de bewaring van deze spoorcategorie matig is. Ze zijn namelijk minder goed bewaard gebleven dan op een aangrenzend terrein dat eerder al opgegraven werd.
- Hoe is de opbouw van de chronologie en de ruimtelijke inrichting van de aanwezige archeologische resten?
    - We dateren de aanwezige sporen in de metaaltijden, de middeleeuwen tot de nieuwe tijd en de nieuwste tijd. Verschillende paalsporen dateren we in de metaaltijden. In de middeleeuwen werden enkele greppels aangelegd op het terrein. De percellering van het terrein onderging in de late middeleeuwen of de nieuwe tijd een aanpassing, wat blijkt uit de aanleg van een nieuwe gracht met een afwijkende oriëntatie ten opzichte van de oudere greppels. Uit deze periode dateren ook enkele kuilen, waarvan enkele mogelijk als winningskuilen geïnterpreteerd mogen worden. Tot slot blijkt de bouw en de sloop van de voormalige bebouwing op het terrein een verstoring van het bodemarchief veroorzaakt te hebben.
- Wat is de omvang en de onderlinge samenhang (structuren + type) van de aangetroffen sporen? Kan een fasering onderscheiden worden?
    - In de aangetroffen paalsporen die we dateren in de metaaltijden konden twee vierpalige structuren herkend worden. Mogelijk gaat het om spiekers of om dodenhuisjes.
    - Verder troffen we uit de middeleeuwen tot de nieuwe tijd resten van landindeling aan, die een duidelijke fasering vertonen. We zien dat de percellering in de loop van deze periode veranderde.
    - In de overige aangetroffen sporen konden we geen samenhang herkennen.
- Zijn er funeraire resten aanwezig op de vindplaats en wat is de aard ervan?
    - Tijdens de opgraving zijn geen sporen gevonden die we duidelijk kunnen identificeren als funeraire resten. Twee vierpalige structuren zijn mogelijk te interpreteren als dodenhuisjes. Gelijkaardige vierpalige structuren werden eerder ook al aangetroffen bij onderzoek op het aangrenzende terrein. De structuren zijn echter niet eenduidig te interpreteren als funeraire resten.
    - Er zijn ook geen sporen gevonden die (verbrand) bot, veel houtskool of urnen bevatten. Er werden verder ook geen sporen aangetroffen die te interpreteren zijn als kringgreppels of dergelijke, zoals die wel aanwezig bleken op het aangrenzende terrein.
- Hoe zag het landschap er uit tijdens de archeologische periodes die vertegenwoordigd zijn op de site (inclusief bodemopbouw) en hoe varieerde deze tussen deze periodes en in de voorgaande en navolgende periodes? Wat was de menselijke invloed op het landschap?
    - De sterke podzolisatie van de aangetroffen sporen die we aan de metaaltijden toeschrijven geeft aan dat zich in het verleden een podzolbodem ontwikkelde op het terrein. Van deze podzolbodem zijn – buiten de vulling van de oudste sporen - geen andere resten meer bewaard gebleven.
    - In de middeleeuwen werd door antropogene landbouwactiviteiten een plaggendek of dikke antropogene humus A-horizont gevormd op het terrein. Dit zorgde vermoedelijk ook voor een beperkte aantasting van de bovenzijde van het bodemarchief.

- Zijn er landschappelijke elementen in of in de omgeving van het onderzoeksgebied die een invloed gehad hebben op de locatiekeuze van de vindplaats in het algemeen en de verschillende elementen ervan?
    - Het onderzoeksgebied bevindt zich op de overgang van lager gelegen gronden ten zuiden naar hoger gelegen gronden ten noorden. Mogelijk kende de locatie een goede zichtbaarheid vanuit andere locaties in de omgeving, of lag ze langs een belangrijke route, waardoor ze gekozen werd als locatie voor een begraafplaats.
- Is er materiële cultuur aanwezig die inzicht biedt in het functionele gebruik van de site?
    - Helaas werden tijdens de opgraving slechts weinig vondsten aangetroffen. De vondsten die aan het licht kwamen, dateren uit de late middeleeuwen tot de nieuwe tijd en houden verband met landindeling en met kuilen, waarvan we de specifieke functie niet kennen.
- Wat zeggen de aangetroffen vondsten over de welstand, levenswijze, sociale, economische en culturele achtergrond van de gebruikers van deze materiële cultuur?
    - Het beperkte vondstmateriaal is typisch voor de periode van de late middeleeuwen tot de nieuwe tijd, maar laat niet toe uitspraken te doen over de welstand, de levenswijze, de sociale, de economische en de culturele achtergrond van de gebruikers.
- Levert het organische en anorganische vondstmateriaal nieuwe inzichten inzake ontstaans- en gebruiksgeschiedenis van de site?
    - Het organische en anorganische vondstmateriaal biedt helaas geen nieuwe inzichten in de ontstaans- en gebruiksgeschiedenis van de site.
- Hoe kaderen de resultaten van dit onderzoek binnen de bestaande archeologische kennis van de regio?
    - De resultaten van het onderzoek sluiten aan bij die van een eerder uitgevoerde opgraving op een aangrenzend terrein. De tijdens de opgraving aangetroffen greppels blijken in het verlengde te liggen van de eerder aangetroffen greppels. Enkele vierpalige structuren zijn verder ook gelijkaardig aan structuren die eerder gevonden zijn op het aangrenzende terrein.
    - Tijdens de opgraving werden verder geen structuren aangetroffen die duidelijk te interpreteren zijn als resten van funeraire structuren, waardoor we na uitvoering van de opgraving onderbouwde uitspraken kunnen doen over de begrenzing van de vindplaats in zuidwestelijke richting.

6 BEWARING VAN HET ARCHEOLOGISCH ENSEMBLE

Met betrekking tot het bewaren of deponeren van het archeologisch ensemble dat het resultaat is van het archeologisch onderzoek wordt op vraag van de bouwheer een overdracht voorgesteld aan de heemkundige kring van Zoersel, Zandstraat 117, 2980 Zoersel.

Bij langdurige bewaring dienen vooral schommelingen in temperatuur en relatieve luchtvochtigheid vermeden te worden door bewaring in een geschikte omgeving. Bij de archeologische vondsten lijkt bijkomende conservatie niet aangewezen op basis van de goede bewaringstoestand. Er werden geen (vrij) volledige voorwerpen aangetroffen.

7 SAMENVATTING

Op het terrein werd de oprichting van een meergezinswoning gepland. Voor de vergunningsaanvraag bleek de opmaak van een archeologienota niet nodig. Het terrein grenst echter aan een terrein waar in het verleden reeds een waardevolle archeologische vindplaats onderzocht werd, die verder blijkt door te lopen in de richting van het onderzoeksgebied. Het hoeft dan ook niet te verwonderen dat bij graafwerken op het terrein relevante archeologische resten werden vastgesteld. Dit werd gemeld als toevalsvondst, waarna een opgraving werd georganiseerd door het agentschap Onroerend Erfgoed en uitgevoerd door All-Archeo.

Tijdens de opgraving werden resten aangetroffen uit de metaaltijden, die te verbinden zijn met de eerder onderzochte zone ten noordoosten. In de aanwezige paalsporen konden twee vierpalige structuren herkend worden, die we interpreteren als spiekers of mogelijk als dodenhuisjes. Duidelijke funeraire structuren zijn niet vastgesteld, waardoor we nu de begrenzing van de begraafplaats uit de metaaltijden op het aangrenzende terrein kennen.

Andere aangetroffen resten omvatten enkele greppels uit de middeleeuwen, die eveneens blijken door te lopen naar de eerder onderzochte zone. In de late middeleeuwen of de nieuwe tijd ondergaat de percellering op het terrein wijzigingen en wordt een nieuwe gracht aangelegd. Die heeft een totaal andere oriëntatie dan de oudere greppels. Uit deze periode dateren verder ook enkele kuilen.

Tot slot werd in een jongere periode op het terrein bebouwing opgericht en voorafgaand aan het onderzoek ook terug gesloopt. De oprichting en sloop van de bebouwing blijkt plaatselijk een negatieve impact op het aanwezige bodemarchief gehad te hebben. Desondanks bleek duidelijk dat de densiteit aan oudere sporen op het terrein naar het zuidwesten toe sterk afneemt, waardoor we ter hoogte van de onderzochte zone de begrenzing van de vindplaats vastgesteld lijken te hebben.

8 BIBLIOGRAFIE

8.1 LITERATUUR

BRUGGEMAN J. & REYNS N. 2013: *Archeologische opgraving Zoersel, Oostmallebaan – Graffendonk*, Rapporten All-Archeo bvba 060, Bornem.

8.2 WEBSITES

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2024: Geoportaal Onroerend Erfgoed, https://geo.onroerenderfgoed.be (geraadpleegd op 05-07-2024).

9 BIJLAGEN

9.1 PLANNENLIJST

Plannenlijst opgraving: projectcode 2024F280

Plannr.	Onderwerp/type	Aanmaakschaal	Aanmaakwijze	Datum
P1	Kadasterkaart	1:1	Digitaal	01/07/2024
P2	Werkputtenplan	1:1	Digitaal	05/07/2024
P3	Opgravingsplan aangrenzende zone	1:1	Digitaal	05/07/2024
P4	Bodemprofielen en hoogtes	1:1	Digitaal	05/07/2024
P5	Allesporen- en allevondstenkaart	1:1	Digitaal	05/07/2024
P6	Fasering van de sporen	1:1	Digitaal	05/07/2024
P7	Detail fasering van de sporen	1:1	Digitaal	05/07/2024
P8	Situering t.o.v. eerdere opgraving	1:1	Digitaal	05/07/2024

9.2 FOTOLIJST

Fotolijst opgraving: projectcode 2024F280

ID	Type	Werkput	Vlak	Spoor/ profiel/ vondst	Begin/einde	Vervaardiging	Datum
F1	Overzichtsfoto	1	1			Digitaal	27/06/2024
F2	Overzichtsfoto	2	1			Digitaal	27/06/2024
F3	Overzichtsfoto	3	1			Digitaal	27/06/2024
F4	Overzichtsfoto	4	1			Digitaal	28/06/2024
F5	Profielfoto	1	1	PR1	AB	Digitaal	27/06/2024
F6	Profielfoto	2	1	PR2	AB	Digitaal	27/06/2024
F7	Coupefoto	3	1	S42 S40	AB	Digitaal	28/06/2024
F8	Spoorfoto	2	1	STR1		Digitaal	27/06/2024
F9	Coupefoto	1	1	STR1		Digitaal	27/06/2024
F10	Coupefoto	2	1	S9	AB	Digitaal	27/06/2024
F11	Coupefoto	1	1	S28	AB	Digitaal	27/06/2024
F12	Coupefoto	4	1	S50	AB	Digitaal	28/06/2024
F13	Spoorfoto	3	1	S39 tot S42		Digitaal	27/06/2024
F14	Coupefoto	3	1	S39	AB	Digitaal	28/06/2024
F15	Coupefoto	2	1	S27	AB	Digitaal	27/06/2024
F16	Coupefoto	3	1	S37	AB	Digitaal	28/06/2024
F17	Spoorfoto	1	1	S1		Digitaal	27/06/2024
F18	Overzichtsfoto	3	1	Verstoring		Digitaal	27/06/2024
F19	Coupefoto	3	1	S17	AB	Digitaal	28/06/2024
F20	Vondstfoto			V1 en V2		Digitaal	05/07/2024

9.3 TEKENINGENLIJST

Tekeningenlijst opgraving: projectcode 2024F280

ID	Type	Onderwerp	Aanmaak-schaal	Aanmaak-wijze	Datum
T1	Profieltekeningen	PR1 en PR2	1:1	Digitaal	23/12/2024
T2	Profiel- en coupetekeningen	STR1 en STR2	1:1	Digitaal	23/12/2024

9.4 DAGRAPPORTEN

Dagrapporten opgraving: projectcode 2024F280

Datum: 27/06/2024
Werkzaamheden: opgraving
Interpretaties: bij aanvang van het onderzoek werd de eerder gemaakte sleuf in het westen van het terrein geregistreerd. Vervolgens werd in het oosten van het terrein een werkput aangelegd. Verschillende sterk gepodzoliseerde sporen werden aangeduid en gecoupeerd om te onderzoeken of het om sporen ging, gelijkaardig aan de sporen op het naastliggende terrein. Eén mogelijke vierpalige structuur werd geregistreerd. Na afwerken van de werkput werd werkput 3 aangelegd. Die omvat voor een groot deel de verstoring van een kelder van de voormalige woning. Verder zijn nog enkele greppels aangetroffen.
Extern advies: n.v.t.
Externe condities: n.v.t.
Aanwezig personeel: Natasja Reyns (veldwerkleider), Jef Kennis (assistent-archeoloog), Marijn Van Gils (archeoloog), Henri Verbeeck (vrijwilliger)

Datum: 28/06/2024
Werkzaamheden: opgraving
Interpretaties: afronden van de coupes in werkput 3 en aanleg van de laatste werkput. Daarin werd nog slechts een beperkt aantal sporen geregistreerd, waarvan een deel natuurlijk bleek.
Extern advies: n.v.t.
Externe condities: n.v.t.
Aanwezig personeel: Natasja Reyns (veldwerkleider), Jef Kennis (assistent-archeoloog), Marijn Van Gils (archeoloog), Henri Verbeeck (vrijwilliger)

9.5 VONDSTENLIJST

Vondstenlijst opgraving: projectcode 2024F280

Datum	Vondstnr.	Werkput	Vak/ kwadr./ coupe/ profiel	Spoor/ muur/ laag	Vlak	Inzamel-wijze	Categorie	Subcategorie	Soort	Vorm	Aantal fragmenten					Datering productie	Homo-geniteit
											RF	WF	BF	OF	MAI		
27/06/2024	V1	2	AB	S27	1	coupe	aardewerk	bouwmateriaal	oxiderend	baksteen	1					LME-NT	HOM
28/06/2024	V2	3	AB	S37	1	coupe	aardewerk	vaatwerk	steengoed en rood aardewerk			2				LME-NT	HOM

9.6 SPORENLIJST

Sporenlijst opgraving: projectcode 2024F280

Spoornr.	Werkput	Vlak	Vorm	Aard: Hom./ Het. Gevl. Gel.	Kleur	Textuur (compactheid/ samenstelling)	Inclusies: v/z - w/v - sp/br/brn soort	Bioturbatie G/W/V	Aflijning	Interpretatie	Datering	Vondstnrs./ staalnrs.	Opmerkingen	Datum
1	1	1	Rechthoek	Heterogeen, gevlekt	DGR BR	vv zand		Weinig	Duidelijk	Kuil	ONB			27/06/2024
2	1	1	Onregelmatig	Heterogeen, gevlekt	DGR BR	vv zand		Weinig	Duidelijk	Kuil	ONB			27/06/2024
3	2	1	Rond	Heterogeen, gevlekt	GR LGR	vv zand		Weinig	Duidelijk	Natuurlijk	ONB			27/06/2024
4	2	1	Rond	Heterogeen, gevlekt	GR LGR	vv zand		Weinig	Duidelijk	Paalspoor	ONB			27/06/2024
5	2	1	Rond	Heterogeen, gevlekt	GR LGR	vv zand		Weinig	Duidelijk	Natuurlijk	ONB			27/06/2024
6	2	1	Rond	Heterogeen, gevlekt	GR LGR	vv zand		Weinig	Duidelijk	Paalspoor	ONB			27/06/2024
7	2	1	Ovaal	Heterogeen, gevlekt	GR LGR	vv zand		Weinig	Duidelijk	Paalspoor	ONB			27/06/2024
8	2	1	Ovaal	Heterogeen, gevlekt	DBR LGR	vv zand		Weinig	Duidelijk	Paalspoor	ONB			27/06/2024
9	2	1	Rond	Heterogeen, gevlekt	DBR LGR	vv zand		Weinig	Duidelijk	Paalspoor	ONB			27/06/2024
10	2	1	Rechthoek	Heterogeen, gevlekt	DBR LGR	vv zand		Weinig	Duidelijk	Paalspoor	ONB			27/06/2024
11	2	1	Ovaal	Heterogeen, gevlekt	DBR LGR	vv zand		Weinig	Duidelijk	Paalspoor	ONB			27/06/2024
12	2	1	Ovaal	Heterogeen, gevlekt	DBR LGR	vv zand		Weinig	Duidelijk	Paalspoor	ONB			27/06/2024
13	2	1	Ovaal	Heterogeen, gevlekt	DBR LGR	vv zand		Weinig	Duidelijk	Paalspoor	ONB			27/06/2024
14	2	1	Rond	Heterogeen, gevlekt	DBR LGR	vv zand		Weinig	Duidelijk	Paalspoor	ONB			27/06/2024
15	2	1	Ovaal	Heterogeen, gevlekt	DBR LGR	vv zand		Weinig	Duidelijk	Paalspoor	ONB			27/06/2024
16	2	1	Ovaal	Heterogeen, gevlekt	DBR LGR	vv zand		Weinig	Duidelijk	Natuurlijk	ONB			27/06/2024
17	2	1	Onregelmatig	Heterogeen, gevlekt	DGR GE	vv zand	BST, beton, plastic	Weinig	Duidelijk	Verstoring	NST		alle verstoringen op het terrein	27/06/2024
18	2	1	Rond	Heterogeen, gevlekt	DBR LGR	vv zand		Weinig	Duidelijk	Paalspoor	ONB			27/06/2024
19	2	1	Ovaal	Heterogeen, gevlekt	DBR LGR	vv zand		Weinig	Duidelijk	Natuurlijk	ONB			27/06/2024
20	2	1	Rond	Heterogeen, gevlekt	DBR LGR	vv zand		Weinig	Duidelijk	Paalspoor	ONB			27/06/2024
21	2	1	Rond	Heterogeen, gevlekt	DBR LGR	vv zand		Weinig	Duidelijk	Paalspoor	ONB			27/06/2024
22	2	1	Rond	Heterogeen, gevlekt	LBR GR	vv zand		Weinig	Duidelijk	Paalspoor	ONB			27/06/2024
23	2	1	Rechthoek	Heterogeen, gevlekt	DGR GR	vv zand		Weinig	Duidelijk	Kuil	LME-NT			27/06/2024
24	2	1	Vierkant	Heterogeen, gevlekt	DGR GR	vv zand		Weinig	Duidelijk	Paalspoor	NST			27/06/2024
25	2	1	Rond	Heterogeen, gevlekt	DBR LGR	vv zand		Weinig	Duidelijk	Natuurlijk	ONB			27/06/2024
26	2	1	Ovaal	Heterogeen, gevlekt	DBR LGR	vv zand		Weinig	Duidelijk	Natuurlijk	ONB			27/06/2024
27	2	1	Langwerpig	Heterogeen, gevlekt	DGR BR	vv zand		Weinig	Duidelijk	Gracht	LME-NT	V1		27/06/2024
28	2	1	Ovaal	Heterogeen, gevlekt	DBR LGR	vv zand		Weinig	Duidelijk	Paalspoor	ONB			27/06/2024
29	2	1	Rond	Heterogeen, gevlekt	DBR LGR	vv zand		Weinig	Duidelijk	Natuurlijk	ONB			27/06/2024
30	2	1	Ovaal	Heterogeen, gevlekt	DBR LGR	vv zand		Weinig	Duidelijk	Natuurlijk	ONB			27/06/2024
31	2	1	Rond	Heterogeen, gevlekt	DBR LGR	vv zand		Weinig	Duidelijk	Natuurlijk	ONB			27/06/2024
32	2	1	Ovaal	Heterogeen, gevlekt	DBR LGR	vv zand		Weinig	Duidelijk	Paalspoor	ONB			27/06/2024
33	2	1	Ovaal	Heterogeen, gevlekt	DBR LGR	vv zand		Weinig	Duidelijk	Natuurlijk	ONB			27/06/2024
34	2	1	Ovaal	Heterogeen, gevlekt	DBR LGR	vv zand		Weinig	Duidelijk	Natuurlijk	ONB			27/06/2024
35	2	1	Rond	Heterogeen, gevlekt	DBR LGR	vv zand		Weinig	Duidelijk	Paalspoor	ONB			27/06/2024
36	3	1	Ovaal	Heterogeen, gevlekt	GR DGR	vv zand		Weinig	Duidelijk	Paalspoor	ONB			27/06/2024
37	3	1	Ovaal	Heterogeen, gevlekt	GR DGR	vv zand		Weinig	Duidelijk	Kuil	LME-NT	V2		27/06/2024

Spoornr.	Werkput	Vlak	Vorm	Aard: Hom./ Het. Gevl. Gel.	Kleur	Textuur (compactheid/ samenstelling)	Inclusies: v/z - w/v - sp/br/brn soort	Bioturbatie G/W/V	Aflijning	Interpretatie	Datering	Vondstnrs./ staalnrs.	Opmerkingen	Datum
38	3	1	Onregelmatig	Heterogeen, gevlekt	GR DGR	vv zand		Weinig	Duidelijk	Kuil	ONB			27/06/2024
39	3	1	Langwerpig	Heterogeen, gevlekt	GR DGR (BR)	vv zand		Weinig	Duidelijk	Greppel	ONB			27/06/2024
40	3	1	Langwerpig	Heterogeen, gevlekt	GR DGR (BR)	vv zand		Weinig	Duidelijk	Natuurlijk	ONB			27/06/2024
41	3	1	Langwerpig	Heterogeen, gevlekt	GR DGR (BR)	vv zand		Weinig	Duidelijk	Greppel	ONB			27/06/2024
42	3	1	Langwerpig	Heterogeen, gevlekt	GR DGR (BR)	vv zand		Weinig	Duidelijk	Greppel	ONB			27/06/2024
43	3	1	Rond	Heterogeen, gevlekt	DBR LGR	vv zand		Weinig	Duidelijk	Paalspoor	ONB			27/06/2024
44	3	1	Rond	Heterogeen, gevlekt	DBR LGR	vv zand		Weinig	Duidelijk	Paalspoor	ONB			27/06/2024
45	3	1	Ovaal	Heterogeen, gevlekt	LBR GR	vv zand		Weinig	Duidelijk	Natuurlijk	ONB			27/06/2024
46	3	1	Ovaal	Heterogeen, gevlekt	GR DGR	vv zand		Weinig	Duidelijk	Kuil	ONB			27/06/2024
47	4	1	Langwerpig	Heterogeen, gevlekt	GR BR	vv zand		Weinig	Duidelijk	Ploegspoor	ONB			28/06/2024
48	4	1	Rond	Heterogeen, gevlekt	GR BR	vv zand		Weinig	Duidelijk	Natuurlijk	ONB			28/06/2024
49	4	1	Vierkant	Heterogeen, gevlekt	GR BR	vv zand		Weinig	Duidelijk	Paalspoor	ONB			28/06/2024
50	4	1	Afgeronde vierkant	Heterogeen, gevlekt	DBR LGR	vv zand		Weinig	Duidelijk	Paalspoor	ONB			28/06/2024